

מרץ 2020, אדר תש"ף

מסר של תקווה ואחדות בשעת משבר

כשאני מתמודד עם משבר אישי או לאומי, אני נוהג ללכת אל ארון הספרים היהודי על מנת לחפש נחמה והשראה. הרשו לי, אפוא, לחלוק אתכם כמה תובנות מקראיות ותלמודיות על המצב הנוכחי.

תפילה: כשיעקב עמד לפגוש את עשו אחיו לאחר שנים של ניכור, מסופר במדרש (תנחומא בובר וישלח סימן ו') שהוא עשה שלושה דברים – והדבר הראשון היה תפילה. כשעם ישראל עמד בפני משבר בתקופת המקרא נאמר עליהם "ויצעקו אל ה'". גם היום, כשיהודים מתמודדים עם משבר רפואי, הם נוהגים לומר פרקי תהלים, כגון פרקים קכ"א וק"ל, וכן תפילת "מי שברך" לחולים.

אחדות: נאמר בתלמוד (שבועות ל"ט ע"א) "כל ישראל ערביין זה בזה". זה היה כוחו של עם ישראל מאז ומתמיד, על אחת כמה וכמה בעידן של משבר עולמי.

כולנו באותה סירה: "תני רבי שמעון בו יוחי: משל לבני אדם שהיו נתונין בספינה ונטל אחד מהן מקדח והתחיל קודח תחתיו. אמרו לו חבריו: 'למה את עושה כן?' אמר להן: 'מה אכפת לכם, לא תחתי אני קודח!' אמרו לו: 'מפני שאתה מציף עלינו את הספינה!' " (ויקרא רבה ד, ו, מהד' מרגליות, עמ' צא-צב). כל העולם נתון באותה סירה. אם לא נסייע אחד לשני, אנו עלולים להטביע את הסירה.

לא להשאיר אף אחד מאחור: אנו קוראים בספר במדבר (י"ב, ט"ו): "ותיסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים, והעם לא נסע עד היאסף מרים". כלומר, מרים -- שלקתה בצרעת -- הייתה בבידוד שבעה ימים מחוץ למחנה. מכאן אנו לומדים שכאשר אחד נמצא בבידוד, על הציבור לחכות לו עד שיחלים.

לתקשר אחד עם השני: בתלמוד הבבלי (סוטה מ"ב סוף ע"ב) יש דיון בפסוק (משלי י"ב, כ"ה) "דאגה בלב איש -- ישחנה". השאלה היא: מה פירושה של המילה האחרונה? רב אחד אומר שיסיח את הדאגה מדעתו, ואילו השני אומר: ישיח עליה עם אחרים. אכן, יש אנשים המתמודדים עם משבר על ידי היסח הדעת, הם מנסים להתעלם מן המשבר, אבל רובם מתעודדים מכך שמשוחחים על הדאגה עם אנשים אחרים.

תקווה: יהודים אשכנזים נוהגים לומר את מזמור כ"ז, לדוד ה' אורי", ערב ובוקר מראש חודש אלול ועד הושענה רבה. נאמר בפסוק האחרון: "קוה אל ה', חזק ויאמץ לבך, וקוה אל ה' ". אכן, אין זה מקרה שהמנון הלאומי שלנו מכונה "התקווה".

הבה נייעזר בתובנות אלו כשאנו עובדים **ביחד** על מנת להתגבר על הווירוס הקטלני הזה כמה שיותר מהר.

הרב דוד גולינקין

[g/articles/CoronavirusMarch2020Hebrew](https://www.guraf.com/articles/CoronavirusMarch2020Hebrew)

Must one mourn during a plague?
 edited by David Bolinikin

האם מתייבא להתאבל במשך מלחמה?
 מאת דוד בוליניקין

יא כח נשיא אף על פי [ג] שהכל מיממאין לו
 [יד] אין מתאבלין עליו:
 הגה"ה דלפין מתאבלין על כל בן הכבוד שמה לאדם (כל בן
 צד ודין וכו') הביטור מי שנהג כך וחס כהנו שהיה עשות) והמנהג
 הוא מנהג טעות אלא חייבים להתאבל עליהם ומ"מ שמדברך המנהג
 נערכו י"א שאין לה ולם הולכין אחר בני"ש (ס) הרמב"ם לביא הקברות
 יש לומרם בשעת הדבר אין מתאבלין (יב) משום ביעשותא (השוכח
 מצ"ע סימן א') ושמעתי קצת נהגו כן:

(1) הרמ"א פתח דלון
 יורה דעה סע"ד; י"א
 Rema to Yoreh Deah 374:11
 (2) הרמ"א, דיוק נטה אליו י"ד סע"ד
 Rema, Darchei Moshe to Tur 374

כח שהביא הכ"י: כתב מהרי"ל בתשובותיו סימן ב' דנמצא בתשובה דאין מתאבלין בעידן ריתחא רצונו לומר בשעת הדבר משום
 ביעשותא ועיין שם: (ז) ובתשובת הריב"ש סימן תמ"ז ותמ"ז האריך בזה עיין שם: (ח) וזה לשון אור זרוע (שם פה סוף ע"א ד"ה ושוב)

סימן מא

(א) וזאת השיב להחזיר ליוזא *

במוצאי יום מנוחה, ימצאוך פדות ורווחה, ידיד החז"ר יודה שי.
 תמיהני שהנחת הרים גדולי, וירדת לעמקים ושפלים. ואולי באת לתהות בקנקני והנה
 תמצאנו ריקן ומתוקן. ואי לא דמתחזי כיהורא לא השבתי, אך לאהבת' אחרוט שורתיים,
 אך לא הלכה למעשה דלאו בר הכי אנא, לא בחכמה ולא בשנים, אלא דרך משא ומתן
 בעלמא א.)
 מה דכתב מר דנראה שהוא איסור' לברוח^א כו', פרק זה בורר^ב אמרינן שב שני היה מותנא
 ואיניש בלא זימנ' לא שכיב, משמע קצת דאין לברוח. אמנם נראה דאינו אלא משל בעלמא
 דאמרי אינשי, דפרק קמא דחגיגה^ג אמרינ' דיש נספה בלא משפט כי הא דאמר ליה לשלוחי
 זיל אייתי לי מרים מגדלא נשיא כו' כדאית', אלמא דטעי שלוחי, כל שכן כהאי גוונא
 דאיתיהיב ליה רשותא ודרשינן^ד מלא תצאו וגו' כיון שניתן רשות למשחית כו'. ומהאי טעמא
 רגילין לברוח.

(3) א"ת מהרי"ל
 מהפ' הירוש' פ"ו
 מכון ירושלים
 ת"פ, סימן ת"א, כ"א
 Responsa
 Maharil, ed.
 Satz, Jerusalem,
 1980, no. 41, 1

וכן מוכח בספר חסידים שיסד הרוקח * דטוב לברוח, וטעמא רבה איכא דזימנין נגור על
 עיר אחת או מדינה אחת. וזכר לדבר כתיב * היוצא מן העיר והיתה לו נפשו לשלל, וכתוב *
 [ו] על עיר אחת [לא] אמטיר וגו'. וה"ה לשאר מיני פורעניות המתרגשות וגם משום ביעשותא
 דמהאי טעמא נמצא בתשובה שאין צריך להתאבל^א בעידן ריתחא^ב, וכן נוהגים בארץ
 לומברדי"א. ואמרינן נמי * אל יעמוד אדם במקום סכנה כו', ואמרינן נמי^ג דברים מזכירין

יא) ע"פ מ. יב) חסר בהלכוול ומ.
 א) ע"פ מ. ה. 221 ו.

- 23 עיין דרשות מהר"ש סי' תקמ ותקמא.
- סימן מא: מ. עמוד 16 סי' מז ועמוד 25 סי' נג ;
- ה. 221 דף 77, ב ; ג. דף 168, ב ודף 55, א ; ב"י
- חז"מ סוף סי' שלד בשם תשובת מהרי"ל.
- בדפוס מופיע סעיף א בסי' ג וסעיף ב בסי' מא,
- אבל במ. עמוד 16 ובה. 221 שני הסימנים הם
- תשובה אחת. וכן מוכח ממה שכתב רבנו בסעיף
- ב, דשכיחי שיירות כדפי' לעיל". ולפיהם סדרתי
- סי' זה.
- סעיף א :
- * אולי הוא ר' ליווא לנדא אבי בעל האגור.
- 1 בשעת הסכנה.
- 2 סנהדרין כט, א.
- 3 ד, ב.
- 4 ב"ק ס, א.
- 5 עיין ספר חסידים מהדורת מק"נ סי' שעב.
- 6 כוונתו או לירמי' כא, ט או לח, ב, אבל
- הלשון שונה מהכתוב.
- 7 עמוס ד, ז.
- 8 דברי רבנו אלה מובאים בד"מ יו"ד סי' שעד
- אות ו (שם צויין בטעות סי' ב וברמ"א שם סעיף
- יא בטעות סי' ג) וכן ביש"ש ב"ק פ"ו סי' כו.
- 9 שבת לב, א.
- 10 ברכות נה, א.

לחישי. כלומר מה שהא דלמרי' אינו נזכרין בין טיב לרע. וכן מוכח
 בפס' חסידים שיסד הרוקח דטוב לברוח. ועוד טעמא איכא לדבר
 משום חשש ציעשותא. ומהאי טעמא כולל בספיקא שאין לריבם
 לבגלים. לכתחלה נהגו על כללן ציעוטי כחייך וכן מוכחין בלחץ
 גומבנד"א וכן שיעתי עדיין מוכחין ציעומוס ילועים. הילכך נראה
 אס כל דבר לעיר מוכיב לברוח אס יש סיפוק צידו. איל מי שכולל
 כבר דבר וכתמא. שאומרים כעולם שאין חשש לו:

(4) מהרי"ל, י"א פ"ו סע"ד
 רמב"א קמא, פ"ק סע"ד, סימן 13
 R. Shlomo Curia, Yam Shel
 Shlomo to Bava Kamma,
 Chapter 6, parag. 26, end.